

Lausunto
15.4.2026

Riina Nousiainen, asiantuntija, koulutus ja osaaminen, riina.nousiainen@sttk.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntönnne 26.3.2026, VN/34515/2024

Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

Vision tavoitteet ja toimenpidesuosituksiset

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko **tavoite** perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Onko tavoitteeseen liittyvissä **toimenpidesuosituksissa** tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Korkeakouluilla on erittäin merkittävä rooli sivistyksen ja demokratian edistäjinä ja vahvistajina. On erittäin tärkeää, että korkeakoulut tukevat henkilöstöä ja opiskelijoita osallistumaan kansalaiskeskusteluun ja puuttuvat määrätietoisesti häirintään ja epäasialliseen vaikuttamiseen.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko **tavoite** perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

STTK pitää korkeakoulutuksen saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden edistämistä merkittävänä yhteiskunnallisena tavoitteena. Lupaus kaikille maksuttomasta korkeakoulututkinnosta on erittäin kannatettava. Lisäksi on tärkeää, että korkeakoulutus on saavutettavaa ja yhdenvertaista myös työuran aikana osaamistaan täydentäville. Esimerkiksi alanvaihtoon liittyvät tarpeet tulisi tunnistaa paremmin.

Onko tavoitteeseen liittyvissä **toimenpidesuosituksissa** tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Nuorten aikuisten koulutustason nosto 60 prosenttiin

Koulutustasotavoitteen saavuttaminen edellyttää aloituspaikkojen lisäämistä kestävästi korkeakoulujen perusrahoitusta vahvistamalla. On riskinä, että vain määrällistä koulutustason nostoa korostava tavoite johtaa korkeakoulutuksen ja tutkintojen laadun heikkenemiseen.

- *Korkeakoulujen rahoitusohjauksessa on painotettava nykyistä voimakkaammin valmistuneiden työllistymistä. Työllistymisen painottaminen edistäisi myös aloituspaikkojen kohdentumista työllistävälle aloille ja ammatteihin.*

Visioluonnoksessa tunnistetaan tarve lisätä korkeakoulutukseen hakeutumista toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden joukossa. Valitettavan heikolle huomiolle jää ammatillisen koulutuksen ensisijainen tehtävä tuottaa ammattiosaamista työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin. Tästä näkökulmasta on luontevaa, että ammatillisen tutkinnon suorittaneet hakeutuvat korkeakoulutukseen tyypillisesti vasta oltuaan useamman vuoden töissä.

- *Korkeakouluun hakeutumisen aikaistaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä toisen asteen koulutuksen ja korkeakoulutuksen kehittämisessä.*

- *Ammatillisessa koulutuksessa tulee turvata riittävät resurssit koulutuksen ja ohjauksen kehittämiseen. Ammatillisiin perustutkintoihin tulisi lisätä mahdollisuus laajentaa tutkintoa yleissivistävillä opinnoilla, jos opiskelijan tavoitteena on nopea siirtyminen korkeakoulutukseen.*
- *Lähi- ja etäopiskelua koskevien periaatteiden laatiminen on tärkeää opiskelijoiden opintoihin ja korkeakouluuyhteisöön kiinnittymisen vahvistamiseksi. Lisäksi on tarpeen kiinnittää huomiota esimerkiksi koulutusalojen erityispiirteisiin, kuten lähiopetuksen ja harjoittelujaksojen merkitykseen sosiaali- ja terveystieteiden opinnoissa.*

Jatkuva oppiminen

Visiossa lähestytään jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien kehittämistä varsinkin korkeakoululähtöisesti työikäisten ja työelämän osaamistarpeiden jäädessä vähemmälle huomiolle. Jatkokehittämisessä on erittäin tärkeää tunnistaa työelämän ja osaamistarpeiden jatkuva muutos ja siitä aiheutuva tarve osaamisen päivittämiseksi ja uudistamiselle työuran aikana.

- *Jatkossakin tarvitaan korkeakoulujen tuottamaa julkisesti tuettua jatkuvan oppimisen koulutustarjontaa eri kohderyhmille. Rahoitusvastuun siirtäminen liiaksi yksityisille toimijoille kasvattaisi riskiä jatkuvan oppimisen kasautumisesta aiempaa voimakkaammin hyvässä taloudellisessa ja työmarkkina-asemassa oleville.*

Tutkintojen ja tutkintorakenteen kehittäminen

Toimenpide-ehdotuksissa tuodaan esiin tarve lisätä laaja-alaisia tutkinto-ohjelmia alemmissa tutkinnoissa. Tutkintoja tulisi kehittää yhteistyössä työelämän kanssa ja toimialakohtaiset tulevaisuuden osaamistarpeet huomioiden.

Lyhyttutkintoja koskeva selvitys tulee toteuttaa tarve edellä eli selvittää työntekijöiden ja työnantajien tarpeita lyhyttutkinnoille. Esimerkiksi säänneltyjen alojen osaamistarpeisiin ei voida vastata lyhyttutkinnoilla. Lyhyttutkintoja tai muita tutkintoja pienempiä kokonaisuuksia ei myöskään pidä hyödyntää korvaamaan pulaa pätevistä työntekijöistä.

Tutkintonimikkeiden tarkastelussa tulee ottaa huomioon työelämässä vakiintuneet nimikkeet. STTK:n näkemyksen mukaan YAMK-tutkinnon nimike tulisi muuttaa muotoon maisteri (AMK) alakohtaiset poikkeukset salliin.

STTK korostaa tarvetta kehittää YAMK-tutkintoja vahvasti alakohtaiset työelämän osaamistarpeet huomioiden ja tiiviissä yhteistyössä työelämän osapuolten kanssa. Ei riitä, että kehittämistä perustellaan pelkästään kansainvälisestä yhteistyöstä nousevilla tarpeilla. Tämä koskee sekä työelämäkokemusta koskevan vaatimuksen tarkastelua että laajemminkin YAMK-tutkintojen kehittämistä. Työkokemusvaatimus varmistaa, että opiskelijalla on jo ammatillinen perusosaaminen, mutta hän hallitsee myös käytännön työn ja on sitä kautta hankkinut valmiuksia edetä kehittämistehtäviin. YAMK-tutkintoja tulee kehittää niin, että ne tukevat eri aloilla työskentelevien urapolkuja.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko **tavoite** perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä **toimenpidesuosituksissa** tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteissä tulisi tunnistaa uutta luovan tutkimuksen ohella vahvemmin soveltavan tutkimuksen merkitys, ja sen kytkeytyminen erityisesti pk-yritystoiminnan kehittämiseen.

Maahanmuuttajien riittävä kotimaisten kielten taito on keskeinen työllistymistä edistävä tekijä. Toiminnallisesti kaksikielisten tutkinto-ohjelmien lisäksi kansainvälisten opiskelijoiden asemaa työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa voisi edistää tutkintoihin lisättävällä kielitakuulla. Muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenä puhuville tulisi tarjota mahdollisuus osallistua laajempiin kotimaisten kielten osaamista vahvistaviin opintoihin osana tutkintoa ja maksuttomasti.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko **tavoite** perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Korkeakoulujärjestelmän nykyiset vahvuudet perustuvat ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen erilaisille rooleille ja tehtäville. Tämä tulisi kirjoittaa visioon selkeästi.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä **toimenpidesuosituksissa** tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Korkeakoulujärjestelmän uudistamisen tarvetta ja tavoitteita tulisi tarkentaa. Korkeakoulujen päällekkäisten tehtävien purkamiselle ja yhteistyön edistämiseksi tulisi löytää muitakin keinoja kuin korkeakoulujen omistusjärjestelyiden muuttaminen. Korkeakoulujen erikoistumisessa ja yhteistyössä huomion tulisi olla vahvemmin siinä, miten yhteistyöllä voidaan vastata työelämän osaamistarpeisiin uudet ja nousevat tarpeet huomioiden. Uudistamisessa tulee turvata korkeakoulutuksen saavutettavuus eri puolilla maata asuville.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko **tavoite** perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Korkeakoulujen rahoituksen tulee jatkossakin perustua ensisijaisesti julkisista lähteistä tulevaan rahoitukseen. STTK ei kannata tutkintokoulutuksen maksullisuutta. Koulutuksen maksullisuus lisää eriarvoisuutta ja heikentäisi edellytyksiä nostaa koulutustasoa.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä **toimenpidesuosituksissa** tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

- 1 kyllä, täysin
- 2 kyllä, pääosin
- 3 vain osittain
- 4 ei lainkaan

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Korkeakoulujen valtionrahoituksessa tulee painottaa koulutuksen laatua, työllistymistä ja jatkuvaa oppimista.

STTK:n mielestä korkeakoulutuksessa ei tule ottaa käyttöön lukuvuosimaksuja EU- ja ETA-alueen kansalaisille. Koulutuksen maksullisuus lisää eriarvoisuutta ja todennäköisesti heikentäisi koulutustason noston edellytyksiä.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuosituksen kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

-

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

Tilannekuvassa painottuu korkeakoululähtöinen näkökulma korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rooliin yhteiskunnassa. Kokonaisuudessa tulisi tunnistaa laajemmin työelämän ja osaamistarpeiden muutoksia ja niiden vaikutuksia korkeakoulujen toimintaan ja koulutuksen sisältöihin. Esimerkiksi teknologian kehityksen vaikutuksia on käsitelty niukasti ja ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat jääneet kokonaan tarkastelun ulkopuolelle.

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Visiota tulisi täydentää koulutusalaakohtaisella tarkastelulla, jossa arvioitaisiin osaajatarpeiden, koulutuspolkujen, TKI-toiminnan ja opiskeluhyvinvoinnin toteutumista ja kehittämistarpeita eri aloilla.

9. Muut kommentit